

Z tabulky u stromu..., aneb trocha historie a legend.

Když nám v televizním pořadu Paměť stromů pan Luděk Munzar vyprávěl o „svém“ buku, pocítili jsme radost, snad i závan pýchy, že ten „jeho“ buk – ten úžasný dar přírody – vyrostl právě v naší obci Slatina nad Úpou, na kraji lesa mezi osadou slatinské Končiny a samotou Boušín.

Tento majestátní buk, odedávna nazývaný „Špetlův“, pamatující snad podle názoru odborníků třicetiletou válku, byl Vyhláškou ONV Náchod čj. 2 ze dne 26. 11. 1981 vyhlášen Památným stromem a je nejsilnějším bukem lesním ve východním Podkrkonoší.

Jeho úctyhodné rozměry – výška 29 m a obvod kmene 570 cm /měřeno v roce 1978/ – napovídají, že nad jeho korunou skutečně přešla staletí. A tak jako mnohé přírodní zajímavosti jsou opředeny příběhy, tak i „Špetlův“ buk může vyprávět!

U buku, vlevo vedle cesty, stávala Řeháková chalupa, v níž bydleli dva bratři Špetlové s jakýmsi vysloužilým vojákem, ve své době to velmi obávaní zloději.

Poslyšme, co o jejich řádění vypráví slatinská obecní kronika:

„Toho času mezi rokem osmačtyřicátým rozmáhaly se velice krádeže ve vřkolu obce Slatiny, obzvláště když pověstná banda bratří Špetlů s tovaryšem a jiných okolních zlodějů u Jana Špetly v Končinách v chalupě Řehákovské se za noci scházela, aby loupili ve statcích a chalupách.

Byli to smělcí neobyčejně drzí a odvážliví, podkopávali se, aby kradli, co se vzít dalo, ano zbraní pomáhali sobě ve svých loupežích.

Ve Slatině a jiných osadách působili údes, a nebylo snad noci, aby druhého dne nebylo slyšeti o novém vloupání a krádeži.

Hlídky celé noci bděly a sotva se venku něco šustlo a zachrastilo, vybíhali muži do tmavé noci, škopíčky na hlavách a podávky na krátkých násadách v rukou třímající, obcházelí své příbytky, nejsou-li Špetlové snad nablízku. Úřady jako by si zlodějů nevšimaly. Nebylo také divu, že všeobecné rozhořčení nabylo pak vrchu tou měrou, že lid sám pak strašně potrestal své škůdce a zloděje.

Toho času utvořily se v záblesku svobody po vlasti ozbrojené gardy občanské, po způsobu vojenském měli nejen velitele, ale i tambora. Taktéž v okolí byla podobná garda občanská a jejím velitelem Pich na Hoříčkách; Jiránek ze Slatiny jako za dob vojákování byl v té gardě tamborem.

7. 6. 1848. Při jedné tmavé červnové noci náhle přitrhla táž garda na Končiny Slatinské, obklíčila obydlí a skrýši zákeřníků, které stihla ve světnici, ač večeřeli, spoutala je a vůdce Janu Špetlovi, jenž pušku se stěny strhoval, aby se bránil, jemuž vyrvaná jest rozhořčenými mstiteli, kteří odvedli je do Hoříček ve průvodu lidu provázejícího.

Tamt' druhého dne zrána Špetlové od sebe oddělení, uvázání u plotu, vyslýchání byli lidem, jenž sem ze všech stran se scházel, aby vyšetřil svá okradání. Zapírající zloděje bil lid vším, co mu do ruky přišlo, bez lítosti a slitování.

Konečně zkrvavené tyto nešťastníky zavlekla garda do lesův u Mečova a tito ponechaní pomstě lidu, byli ukrutně usmrceni /ukamenováni/.

A ještě jedna „Špetlovská“ historka, tentokrát ze zápisu nalezeného na boušinské faře: „V pol. 19. stol. byl na Boubíně farářem P. Josef Myslimír Ludvík, který sem přišel z chudé fary ve Studnici, kde při faře nebylo žádných pozemků, proto se faráři vysmívali, že musí příst na kolovratu, aby ve Studnici na faře neumřel hladu. Farář Ludvík, rodák z bohatého statku v Dolanech nepředl, ale za to se pilně oháněl brkovým perem a psal a psal... Co psal? Historii zdejšího kraje a celého panství náchodského. Tím se stal proslaveným a ceněn je podnes.

I na Boubíně v tiché faře pilně psal a liboval si, jak se mu v klidu pěkně pracuje. Dlouho však ten klid neměl. Přišel bouřlivý rok 1848, kdy byla zrušena robota, a nastala svoboda. Mnozí

však tu svobodu špatně pochopili a stali se zloději. Myslili, když je svoboda, že je vše dovoleno, tedy i krást! A kradli nejen v noci, nýbrž i za bílého dne. Nejvíce těch zlodějů bylo na Skalicku a kolem Hoříček. Ve Slatině, Ludvíkově kolatuře, bylo jich nejvíce. I jejich vůdce Špetla pocházel z jeho kolatury. To Ludvíka velmi mrzelo, proto kázal proti zlodějům a tím si je na sebe poštvál. Jednou v pravé poledne přepadla zlodějská banda i se svým vůdcem Špetlou boušínskou faru. Farář Ludvík se právě chystal k obědu. Všechno mu snědli, pak kostelním vínem zapili. Potom celou faru vykradli a vše na připravený vůz naložili. Faráři boty stáhli, odstrojili ho a ponechali jen ve spodním prádle. Řekli mu, že to je odměna za ta jeho kázání.

Vojenské gardy ze Skalice a z Hoříček brzy celou bandu i s vůdcem pochyťaly, ale to již Ludvíka neusmířilo. Byl neobyčejně rozlítostněn nad tím, že mu takovou pohanu vlastní kolaturníci připravili, a proto na ně zanevřel a nechtěl být jejich farářem. vzdal se úřadu duchovního správce na Boušíně a odešel na pensi na „malou faru“ do Skalice jako fundatista.“

Toto líčení kronikářů doplním ještě vzpomínkou ze svého dětství na vyprávění tehdejších starousedlíků – pamětníků:

„Špetlovská banda byla prý spřažena s pány od úřadů, kteří od ní ukradené věci lacino kupovali. Proto úřady k jejich řádění tak dlouho mlčely. Paní Macková mi vyprávěla, že slýchala povídat, že Špetlové byli pověřiví. Jejich máma musela, když šli krást, doma vařit kaši tak dlouho, dokud se nevrátili. Pokud vařila kaši, byli přesvědčeni, že se z lupy šťastně vrátí a nic se jim nestane.

Také se říkávalo, že ve velkém oblém nárůstku na kmeni jsou ukryty peníze, které Špetlové nakradli a tam si je schovali.“

A kdybyste snad teď, v zajetí majestátního Špetlova buku, pocítili pokušení vyzkoušet, že právě vy budete těmi, kdo najdou ten ukrytý poklad, zadržte! Nedělejte to! Daň z příjmu takového nálezu by bylo příliš vysoká! Nechte minulost spát! Chraňte toho místo! Dovolte, aby i budoucí mohli v klidu samoty a velebném tichu nalézt odpočinek a osvěžení.

Posaďte se tu na chvíli a řekněte si s Aloisem Jiráskem: „Unaven lidmi a prací, rád se na čas utíkám do stínu těch velikánů, kteří mně prchajícím před společností jsou nejmilejšími společníky. Oni jsou minulost a přece jsou s časem.“

Marta Kolisková, starostka Slatiny nad Úpou